

másképp, vidáman, játékra készen, aztán az alvó Szilviára pillantott egy utolsót, nagyot nyelt a kannásborból, és négykézlábra ereszkedve a kutyákhoz ment. Farkcsóválva, ugrándozva fogadták a közeledését. És délben is, mikor a csontokért ment” (*Szilvia*).

Egy végtelenül sötét társadalomkép és kilátástalan sorsképlet az, amely ezekből a rövidtörténetekből, Tar Sándor újabb novellisztikájából élénk tűnik. (Ehhez képest a derús részegség állapotában leledző dorogik, vagy a kisszerű családok-betörők-zsebtolvajok életét élő bölömök világa nagyszerű.) Az emberiség legszörnyűbb traumáit (Auschwitz és gulágok), az ember legnagyobb megaláztatásait (éhínség és háború) idéző valóságkép az, amely kifejezést nyer bennük, holott csak a hétköznapi-mindennapi „perem-társadalom” képe bontakozik ki előttünk.

BENCE Erika

EGY ÚJVIDÉKI „OLVASÓKÖNYVRŐL”

Ózer Ágnes: *Élet és történelem*. Forum Könyvkiadó, Újvidék, 2002

Lehet, hogy Érdujhelyi Menyhért Újvidék monográfiájának megjelenése óta váratott magára egy ilyen korszerű szemléletű, magyar nyelvű „újvidéki olvasókönyv”, mint amelyet Ózer Ágnes történész és muzeológus adott nemrég az olvasók kezébe, bizonyítva, hogy Érdujhelyinek itt még akadnak követői. Ebben a városban, amely „már kezdetben is magában hordozta többnemzetiségű, többvallású, multikulturális sajátos szellemiségének jegyeit, amelyeket bizonyos súrlódások ellenére a XX. század végéig sikerült lakóinak megőrizniük”.

Élet és történelem című kötete voltaképpen két részből áll. Az elsőben, az Újvidéki kistükörben, amely a könyv kétharmad részét teszi ki, több mint harminc rövidebb lélegzetű, olvasmányos írást ad közre a tartományi székváros közel- és régmúltjáról, amelyek 1997 és 2000 között az Újvidéki Rádió Szempont című kulturális mellékletében hangzottak el. Az újvidéki, helytörténeti kutatásokban (is) járatos szerző ezekben több érdekes részletet villant fel a város múltjáról, történeteket mond el eredeti levéltári dokumentumok, visszaemlékezések, vagy éppenséggel a szakirodalom meg a korabeli napisajtó hírei, tudósításai nyomán. Eközben figyelme a város mindennapjaira, jelesebb történéseire, végső soron polgári értékeire irányul, miközben követi a város magyarságának életét is. Az írásokból kitetszik, hogy a szerző mai szemmel nézi a régmúlt eseményeit, és a ma olvasójához szól, miközben gondolkodásra is késztet, esetleg vitába is bocsátkozik, de alkalomadtán (történelmi) párhuzamot is von az ismétlődni látszó események között. Írásai „a diszkontinuitás teremtette új városról” nem „monográfia-szemléletűek”, hanem olvasmányo-

sak és élvezetesekek, mert elkerülte bennük az efféle műfajok két legnagyobb buktatóját: a pátoszos hagvéltel és a történelmi tények „túlادagolását”. Emellett szerzőnk nem ózdkodik a kényesebb történelmi témáknak, például az szabadságharc újvidéki eseményeinek a taglalásától sem. Ózer Ágnes, miközben „tükröt tart” Újvidék gazdag múltja elé, sok érdekes részletet villant fel róla. Így szól Újvidék magyarságáról, a szabadságharcról meg az azt követő újjáépítésről, az ipari fejlődés kezdeteiről, az első újvidéki újságokról, a Dunáról, a strandról, de arról is, hogy hogyan és mit vásároltak a XX. század elején az újvidékiek, s milyenek voltak a város piacai. Szól a Telep kialakulásáról is, amely ma már „nem a takaros házak és kertek, a magyar mesteremberek világa, utcáin a menekültek palotái sorakoznak”. Megtudhatjuk továbbá, hogy hogyan fejlődött Újvidéken a tömegközlekedés, a bérkocsiktól és fiákerektől, az omnibuszokon át a villamosig, de azt is, hogyan lett Újvidék fürdő- és vásárváros, milyen volt egykor az újvidéki Magyar Kaszinó meg az Újvidéki Színház. Egyik írásában Ózer Ágnes Érdujhelyi Menyhértnek, Újvidék történészének állít emléket, emellett szól egy másik tudós férfiúról, Zorkóczy Lajos tanárról is, Újvidék flórájának feltérképezőjéről.

Potenciális olvasóiról egyik helyen ezt írja: „A régi Újvidéken tett kalandozásainkat azoknak szánjuk, akik a múltban történt dolgok iránt a felfedezés, a tudásszerzés és a következtetés levonásának szándékával érdeklődnek.” Írásai tehát a ma emberéhez szólnak, az újvidékiek fiatalabb vagy idősebb korosztályához, amely érdeklődve vagy nosztalgiával veszi majd kézbe e kötetet, hogy megtudjon egyet s mást e városról, ahol „az óvodától az egyetemig még mindig álmodnak és beszélnek magyarul még akkor is, ha vannak olyanok, akik ezt másként szeretnék”.

Munkájának második részében, a Magyar történelem, szerb történelem – magyar történészek, szerb történészek című fejezetben egy okmányt mutat be a Pétervárad-i sánc (a későbbi Újvidék) szabad királyi városi státuszának megszerzéséről, Kállay Benjáminról, a történész diplomatáról értekeznek, elemzés alá vesz egy, az Árpádok családi történetét bemutató nagybecskereki kötetet, kifejti véleményét Thim József történész műveinek időszerűségéről, emellett szól a szerb történetírás magyarságképéről, a szerb történettudományának a magyarokkal kapcsolatos XX. század végi szemléletváltásáról meg a Vajdasági Múzeum állandó tárlatáról.

Ózer Ágnes kötetét gondosan összeválogatott régi újvidéki fotók, illusztrációk teszik még színesebbé.